

FARKLI TOPLUMLARDAKİ GELENEKSEL GÜREŞLER

Dr. Öğr. Üye. Ünsal TAZEGÜL*

ÖZ

Güreş, köklü geçmişe sahip olan bir spor dalıdır. Güreş, milattan önceki dönemlerde bütün toplumlarda farklı isimler altında ve yöresel kurallara bağlı olarak yapılmıştır. Güreş sporu, içinde bulunduğu toplumun karakteristik özelliklerini ve inanç sistemlerini yaşatmaktadır. Güreş; doğuş ilhamını, yırtıcı ve yabani hayvanların birbirleri ile boğuşmasından, mücadelesinden alan bir spordur. Milattan önceki dönemlerde güreşin önemli bir spor olmasındaki birincil etkenlerden birisi de askeri eğitimin bir parçası olmasıdır. Yapılan bu çalışmanın amacı, farklı toplumlardaki geleneksel güreşleri tanıtmaktır. Yapılan bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem doğrultusunda, farklı kütüphanelerden ve elektronik ortamda konuyla ilgili; dergi, kitap ve tezlerle ulaşılarak konuyla ilişkisi olanlar seçilip çalışmada kullanılmıştır. Çalışma kapsamına; Çin, Hindistan, Japon, Afrika, Türk, Sibiry, Moğol, İzlanda ve Kore toplumları dahil edilmiştir. Çin toplumunun geleneksel güreşi Juedi, Hindistan toplumunun geleneksel güreşi Kushti, Japon toplumunun geleneksel güreşi Sumo, Afrika toplumunun geleneksel güreşi Nubian, Moğol toplumunun geleneksel güreşi Bukh, Kore toplumunun geleneksel güreşi Ssireum, İzlanda toplumunun geleneksel güreşi Glima'dır. Çalışmanın sonunda, güreşin çalışma kapsamındaki bütün toplumlarda önemli bir yeri olduğu ve bulunduğu toplumda, genel olarak dinsel amaçlı olduğu gibi askeri nedenlerle de yapıldığı anlaşılmıştır. Eski dönemlerde güreş sporunu sadece erkeklerin yapmadığı, kadınlarında kendi aralarında hatta bazen de bir kadının bir erkek ile güreşebildiği belirlenmiştir. Güreşin, birçok toplumun destanında ve mitolojisinde yer aldığı yapılan okumalar sonunda belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel, Güreş, Farklı Toplular.

TRADITIONAL WRESTLING SPORTS IN DIFFERENT COMMUNITIES

ABSTRACT

Wrestling is a branch of sports, which is deeply rooted. Wrestling has been done in all societies under different names and regional rules during the period before Common Era. The sport of wrestling has its characteristic features and belief systems of the community in which is included. Wrestling; a sprout that takes the inspiration of nativity, the fighting of predators and wild animals from each other, from the struggle. Wrestling was a part of military training; so it is one of the most important factors that wrestling was an important branch of sports during the period before Common Era. The purpose of this study was to promote traditional wrestling in different societies. Within the scope of the study; Chinese, Indian, Japanese, African, Turkish, Mongolian, Iceland and Korean societies. Juedi is traditional wrestling of Chinese society, Kushti is traditional wrestling of Indian society, Sumo is traditional wrestling of Japanese society, Nubian is traditional wrestling of African society, Bukh is traditional wrestling of Mongolian society, Ssireum is traditional wrestling of Korean society, Glima is traditional wrestling of Icelandic society. In this study, a screening method is used. Therefore, relevant journals, books and thesis have been reached in different libraries and electronic media, and the most relevant ones have been selected and used in the study. In this study, Chinese, Indian, Japanese, African, Turk, Siberia, Mongolian, Icelandic and Korean societies were included. At the end of the work, it was observed that wrestling had an important role in all the communities included in this study, and wrestling was done for military objectives, as well as for religious objectives in general. In the old days, it was determined that wrestling was not only done by men, but that wrestling could be wrestled among women, sometimes even by a woman. It was determined that wrestling have taken place in the epic and mythology of many societies the end of the readings that

Keywords: Traditional, Wrestling, Different Communities.

* Mardin Artuklu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, unsaltazegul@gmail.com

Giriş

Güreş insanlık tarihinin en eski sporlarından birisidir. İlkel insan yaşam kavgasını sürdürebilmek için her türlü canlıya karşı mücadele vermek zorunda kalınca, savunmalarını ancak içgüdüsel olarak boğuşlar, tutuşlar, vuruşlarla gerçekleştirmiş ve günümüzdeki güreş sporunun temelleri atılmıştır. Güreşin, eski toplumlarda uygulanan bir spor dalı olduğu, tarihi kalıntıların incelenmesi sonucunda anlaşılmaktadır. Bu spor; yapıldığı coğrafyanın iklim ve inanç sistemine göre şekillenerek birçok yönden içinde bulunduğu toplumun inanç sistemine ait ritüelleri bünyesinde barındırmaktadır.

Güreş; doğuş ilhamını, yırtıcı ve yabani hayvanların birbirileri ile boğuşmasından, mücadelesinden alan bir spordur. Ayrıca ilkel insanların tabiat varlıklarına yükledikleri mistik güç nedeniyle bir kutsallığa da bürünmüştür (Öngel, 2001: 442;Tazegül, 2016).

Tarih boyunca birçok toplum güreşe aşırı derecede önem vermiştir. Bu toplumlardan en önemlileri; Çin, Hindistan, Japon, Afrika, Türk, Moğol, İzlanda ve Kore toplumlardır.

Yapılan bu çalışmanın amacı, güreş sporunun farklı toplumlardaki yansımaları ortaya koymaktır. Çalışmanın kapsamına; Çin, Hindistan, Japon, Afrika, Türk, Moğol, İzlanda ve Kore toplumları alınmıştır.

Yapılan bu çalışmada, tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem doğrultusunda, farklı kütüphanelerden ve elektronik ortamda konuyla ilgili Türkçe ve İngilizce olarak yazılmış; dergi, kitap ve tezlere ulaşılmış ve konuyla ilişkisi olanlar seçilerek çalışmada kullanılmıştır.

Çin Toplumunda Güreş

Milattan önceki dönemlerde güreş sporuna önem veren toplumlardan biriside, Çin toplumdur. Yazılı kaynakların incelenmesi sonucunda, Çin toplumunda birden fazla güreş şeklinin olduğu anlaşılmaktadır. Farklı dönemlere ait, kültürel kalıntılarda ve resimlerde bunları görmek mümkündür. Hubei Province bölgesinde toprak altından çıkartılan vernik resimlerinde ve Jilin Province şehrindeki eski anıt mezarlardaki resimlerde, bu günkü Japon güreşini andıran, 2 çıplak erkeğin güreştiği görülmektedir. Shanxi Province ve Keshengzhuang şehirlerinde yer altından çıkartılan bronz eşyalar üzerindeki resimlerde, bugünkü güreş tarzında kullanılan tutma ve atma gibi teknikler bu eşyalar üzerinde görülmektedir. Çin toplumundaki geleneksel güreş, Juedi aynı zamanda Jueli ve Sumo olarak da bilinmektedir. Bu güreşin, tarihinin çok eski zamanlara gittiği araştırmacılar tarafından iddia edilmektedir. Yaklaşık olarak 5 bin yıl önce Chiyou Kabilesi' ne ait olan askerleri eğitmek için ortaya çıkmış olduğu iddia edilmektedir. İlk olarak Qin Hanedanlığı zamanında askeri birliklerin eğitiminde Juedi önemli bir yer tutmuştur. Milattan sonra 220- 589 yılları arasında bu güreş şekli Wei, Jin ve Kuzey - Güney Hanedanlıklarında yavaş yavaş askeri eğitim olmaktan çıkarak spor karşılaşmasına dönüşmeye başlamıştır. Milattan sonra 618-907 yılları arasında Tang Hanedanlığı döneminde bu sporu yapan profesyonel güreşçiler ve imparatorluğa ait yerlerde bu spor için yapılmış özel alanlar vardı. Milattan sonra 960-1279 yılları

arasında Song Hanedanlığı döneminde profesyonel güreşçiler seyirciler önünde ulusal yarışmalarda birbirleriyle mücadele etmekteydiler. Qing Hanedanlığı döneminde (1644-1911) “Shan Pu Ying” isimli bir güreşçi taburu bulunmaktaydı ve bu tabur tüm önemli ziyafetlerde güreş gösterisi yapardı (<http://www1.chinaculture.org>).

Çin tarzı güreş mitolojisinde, Sarı İmparator ve silahı icat eden Chi You arasındaki savaştan türemiştir. Yapılan bu güreş karşılaşmasını Sarı İmparator kazanır. Chi You'nun takipçilerinin göğüs göğüse güreşte rakiplerine zarar vermek için hayvan boynuzundan yapılan şapkaları giydikleri söylenmektedir. Çünkü Chi You güreşirken böyle bir şapka takardı. Bu yüzden Juedi'nin ilk ismi boynuz vuruşu (horn butting) olarak adlandırılmıştır. Milattan Önce (770–476) yılları arasında, İlkbahar ve Sonbahar süresince yetenekli güreşçiler komutanların koruması olarak seçilirlerdi. Seçkinlerin ve halkın katıldığı güreş turnuvaları düzenlenirdi. Krallık turnuvalarında, güreşçilerin her iki tarafında askeri davulcuların, davul çaldığı görkemli maçlar yapılırken, halkın katıldığı maçlar çok kalabalık olurdu. Çin'i 1271' den 1368'e kadar yöneten Moğollar erkeklerde binicilik, okçuluk ve güreş yeteneklerinin olması gerektirdiğini vurgulamış bundan dolayı bu sporlara önem vermişlerdir. Bu üç spor branşı liderlerinin pozisyonlarını belirlemede önemli etkendi. Her ne kadar güreşin erkekler için olduğu söylenmiş olsa da kadınlarında bu sporu yaptığı bilinmektedir. Marco Polo'nun seyahatlerinin birinde, Kral Kaidu'nun kızı (Ogodai'nin torunu) güreşte kendisini yenecek olan erkekle evlenmeyi kabul edeceğini gösteren bir örneği anlatır. Ancak kralın kızı o kadar yeteneklidir ki, bütün taliplerini yener ve bekâr kalır. Zhou dönemi boyunca imparatorlar, komutanlara, kışın ilk ayında okçuluk ve güreş gibi sporlar yaptırmasını emreder. O dönemlerde güreş sadece askeri eğitim amaçlı kullanılmıyordu. Efsaneye göre, Huangdi, Chiyou'yu fethetmeye çalıştığı zaman, nasıl güreşeceğini bilmekteydi (Crowther,2007; Riordan ve Jones, 1999:40; Green, 2001; Dingbo ve Murphy, 1994).

Resim 1: Çin Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 1'de, Juedi güreşi yapan Çinliler görülmektedir (<http://www1.chinaculture.org>).

Japon Toplumunda Güreş

Dünya tarihinde güreşe önem veren toplumlardan biriside Japon toplumdur. Japon Mitolojisinde, Tanrı olan Takemikazuchi rakibiyle yapmış olduğu Sumo güreşini kazanarak Japonya'yı kurar. Bazı araştırmacıların iddia ettiğine göre, Sumo tarım festivallerinde Budist ve Şinto geleneğinin bir parçası olarak yapılırdı. Sumonun ilk yapıma amacı, tarım festivallerinde iyi bir hasat elde etmek ve kötülükleri yok etmektir. Ancak arkeolojik ve yazılı kaynaklarda bu öngörüğü destekleyecek çok az sayıda kaynak bulunmaktadır. Efsaneye göre sumonun milattan önce 23. yüzyılda başladığı ve 2 yurttaşın arasında bir sorun oldu mu, bu sorunu güreşerek çözmeleri istenirmiş. Japon alimleri, Tumulus Periyod'una (250–552) ait bazı çömlekleri incelemişler, fakat incelemiş oldukları bu çömleklerde sumoyla ilgili hiçbir kanıt bulamamışlar ama farklı tarzda bir güreş bulmuşlardır. Bulunan bu güreş şeklinde güreşçiler peştamale benzer bir kıyafet giymektedirler. Milattan Önce 5 yüz yıla kadar Sumo terimi bulunmamaktadır. İlk Sumo karşılaşmasının milattan önce 8. yüzyılda yapıldığı bilinmektedir (heian döneminde). Sumo karşılaşmaları başkent Nara'da kraliyete ait yerlerde düzenlenirdi. Daha sonra kralın gücünün göstergesi olan Kyoto'da düzenlenmeye başlar. Sumo karşılaşmaları beyaz kumla kaplı bir zemin üzerinde yapılır, Sumo karşılaşmasında sumoculardan biri rakibinin vücudunun herhangi bir yerini, ayak tabanından başka yere değdirdi mi rakibini yenmiş sayılırdı. Milattan önce 734 de Sumo karşılaşmaları ilk önce 7. ayın 7'disinde başlarken daha sonra 6'sında yapılırdı. Sumo karşılaşmalarını izlemeye gelen seyirciler sosyal statülerine göre koltuklara oturmaktaydılar. İmparatorluk güçlerini kaybettikçe sumoda popülaritesini kaybetmeye başlamıştır. (Crowther,2007; Guttman ve Thompson). Tümülüs dönemine (250-552) ait olan bazı "Terakota"larda güreşçilerin tasvir edildiği ileri sürülmektedir. Bu varsayıma göre, güreşçiler çıplak olarak görülmekte, ancak tarihi kayıtların genelinde sumo güreşçileri geleneksel sumo giysisiyle tasvir edilmiştir. Jörg Möller, Haniwa figürlerinin prehistorik döneme ait olduğunu ileri sürmekte ve prehistorik dönemde, sumonun kesinlikle dini bir misyonu olduğunu ileri sürmektedir (Hurst, 1998).

İlk tarihi yazılı kaynaklardan olan Kojiki (712) ve Nihongi (720)'de sumonun kökeni açıklanmaktadır. Örneğin; ilk Sumo karşılaşmasının çömlekçi, Nomi no Sukune ile iki insan arasında yapıldığı söylenmektedir. Bu karşılaşma Milattan Önce 23 yapıldığı ileri sürülür. İmparator Suinin, Nomi no Sukune'ya dünyanın en güçlü insanı olmasıyla övünen Taima no Keyaha baş edip edemeyeceği sorulur. Nomi no Sukune, öfkeli ve sert bir şekilde Taima no Keyaha'nın elini tutarak mücadeleye başlar. Nomi no Sukune rakibinin kaburgalarını kırarak ve sırtını tekmeleyerek sumonun babası haline gelir (Guttman ve Thompson, 2001).

"Sumo" teriminin en erken kullanımı, aslında kadınlar arasındaki eşleşmeleri ifade eder. Yuryaku, kadınları izleyen bir marangozun idam emrini verir. Kadınların yaptıkları maçlar sıklıkla inkâr edilir ya da müstehcen kısımlar silinerek tekrar anlatılır (Guttman ve Thompson, 2001). Örneğin Wakamori Taro, kadın çalışanlarının sumo karşılaşması yaptığından bahseder. Ancak kadınların neredeyse çıplak olduğundan bahsetmediği gibi kadınları izleyen marangozdan da bahsetmemektedir. Daha sonra bu duruma yeni bir yorum getirmektedir. Ona göre bu durum, imparatorun huzurundaki

kadın görevlilerin aynı zamanda dansçı oldukları ve dini amaçlı bir dans yaptıklarını söyler (Katsumi, 1993).

Wakamori'nin sumonun dini kökenli olduğu hakkındaki tezini destekleyen bazı kanıtlar olduğunu ileri sürmektedir. Örneğin; Sumo güreşleri Budist tapınakları ve Japonya'nın dört bir yanındaki Shinto tapınaklarında festival kutlamaları kapsamında düzenlenmektedir. En ünlü örnek, muhtemelen Kyoto'daki Kamo tapınağında gerçekleşen Karasuzumo'dur (crow wrestling). Tanrı Takemikazuchi'yi temsil eden çocuklar, dünyevi alanı temsil eden diğer erkek çocuklarına karşı güreşirler (Katsumi, 1993).

O Mishima Hitori-Zumo adasındaki Oyamazumi tapınağında sumo güreşini gösteren deliller bulunmaktadır. Sumo güreşi, Bahar ekiminden ve Sonbahar hasatından önce, bir güreşçi pirincin ruhuna karşı mücadele eder. Bu mücadeleyi "Pirinç Ruhunu" daima kazanır ve bundan dolayı Japonlar verimli bir dönem geçireceklerine inanırlar (Guttmann ve Thompson, 2001).

Narada milattan sonra (710), sumo güreş karşılaşmaları yedinci ayın yedinci günü yapılırdı. İlk karşılaşma milattan sonra 743'de gerçekleşmiştir. Bu karşılaşmalar milattan sonra 826'da ayın 16. gününde yapılmaya başlar. Bu nedenden dolayı, Tanabata Festivali ile çelişmektedir (Guttmann ve Thompson, 2001).

Yıllık yapılan sumo karşılaşmaları imparatorluğa ait yerlerde yapılırdı. Seremoninin yapılacağı bayrak alanına beyaz kum serpilirdi. Bahçeye giren 34 güreşçi davullar ve gonklar çalınarak tanıtılırdı. Ardından müzik ve dans gösterileri yapılırdı. Yapılan her sumo karşılaşmasından sonra ritüellere uygun olarak danslar yapılır, davul ve gonklar çalınırdı. Sonuçlar, kumların içine atılan oklar ile belirtilirdi. 18 hakem arasında bağımsız bir hakem yoktu. On birinci yüzyılın tarihsel hikâyesi olan; Eiga Monogatari'ye göre, imparator birbirine denk olan güreşlerde galipleri belirlerdi. Yıllık yapılan bu karşılaşmaların önemi kesinlikle, yüksek ruhlu ve erdemli erkeklerden oluşan bir grup için kaslarını ve fiziksel cesaretlerini sergilemek için bir fırsattı. Erken Heian döneminde, kraliyet prensleri ve mahkeme soylularının sumo yetkilileri olarak dahil edilirdi (Guttmann ve Thompson, 2001).

Resim 2: Japon Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 2: Sumo Karşılaşması yapan sporcular.

Kore Toplumunda Güreş

Korelilerin, Taekwondo kadar popüler olan diğer bir geleneksel sporu da, Ssireum olarak adlandırılan geleneksel güreşidir. Ssireum güreşi analiz edildiğinde, Çinlilerin geleneksel güreşi ve Japonların sumo güreşi ile arasında birçok benzerlik olduğu görülmektedir. Bu sporun geçmişi yaklaşık olarak 2000 yıl öncesine dayanmaktadır. 14. yüzyıla ait Tumulus'da 2 gencin güreş tasviri yer almaktadır. Ssireum karşılaşmaları milli bayramlarda özellikle Mayıs ayında yapılan Bahar festivallerinde, kırsal alanlarda düzenlenirdi. Ssireum da, sporcular Japon sumocularının giydiği spor giysisine benzeyen "Satpa" isimli geleneksel giysilerini giyerler ve karşılaşmayı 8 metre çapındaki yuvarlak kum alan üzerinde yaparlar. Eğer bir güreşçi rakibinin ayakları dışında vücudunun herhangi bir bölgesini yere değdirirse kazanmış sayılır. Japon geleneksel güreşi Sumo ve Kore geleneksel güreşi Ssireum arasında birçok benzer nokta bulunmaktadır. Ama hangisinin birbirini etkilemiş olduğu bilinmemektedir. Korelilerin geleneksel güreşi olan Ssireum; Goguryeo krallarının mezarlarındaki duvarlarda (37 BC ile 660 AD) çizildiği görülmüştür. Geleneksel yaşam tarzında Ssireum Korelilerin tatil günü olan "Dano" (Spring Holiday), da yapılan önemli aktivitelerden biri idi. Dano 5. ayın 5. gününe denk gelmekteydi ve turnuvalar diğer günlerde özellikle yaz ve sonbaharda düzenlenirdi. Düzenlenen güreş turnuvalarında halk, sevinçlerini paylaştıkları gibi, stres ve gerginliklerini de boşaltmaktaydılar. Turnuvanın sonunda kazanana, bir öküz ödül olarak verilmekteydi. Alınan bu ödül sporcunun gücünü gösterdiği gibi, ödül tarım toplumunda yaşayan insan için oldukça önemliydi. Kaynaklarda Ssireum'un, "Gakhi, Sangbak, Jaenggyo, Gakgii" gibi isimlerle anıldığı yazılmaktadır. Bunların hepsi Ssireum'un nasıl geliştiğini açıklamaktadır. Sık kullanılan bir önek olan Gak, Ssireum'daki güreşçileri birbirine üstünlük sağlamaya çalışan veya bir kadının üstünde üstünlük kurmaya benzettir. Bu güreş tarzında güreşçiler, güreşe dizlerinin üzerinde başlamaktadırlar. Bu pozisyonun adına "Baro Japki" denir. Her bir güreşçi sağ eliyle rakibinin Satba'sının bel kısmına gelen kısımdan tutar ve sol elleriyle de Satba'nın bel kısmının altında kalan bölümünü tutarlar. Daha sonra güreşçiler bu pozisyonda ayağı kalkar ve hakemin işareti ile

güreşe başlarlar. Bir karşılaşmada, bir güreşçinin rakibini düşürmesi için 3 dakikası vardır. Bu 3 dakika içinde güreşçilerden biri rakibini düşüremezse, 3 dakikalık bir süre daha verilir. Bu 3 dakika içinde de kazanan olmazsa güreşçilerden kilosu en hafif olan galip ilan edilir. Bu güreşte düşme bir sporcunun dizden yukarısının herhangi bir bölümünün yere değmesi olarak tanımlanmaktadır (Sparks, 2011; Yang, Sougawa ve Yuan, 2014; <http://www.fscclub.com/vidy/ssireum-e.shtml>Erişim Tarihi: 02.01.2018)

Resim 3: Kore Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 3: Ssireum güreşine bir örnek

Moğol Toplumunda Güreş

Bukh, Moğolların geleneksel güreşidir. Moğolistan'ın geniş bir coğrafi yapıya sahip olmasından dolayı bu güreş bölgelere bağlı olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Günümüzde bu spor 2 temel şekilde uygulanmaktadır. Khalkh Bukh Moğolistan'da ve Ujumchin Bukh tarzı güreş ise Moğolistan'ın iç kısmında yer alan Shilingol Aimag'de (Çin sınırları içerisinde özerk bir yapıdadır) yapılmaktadır. Moğollara ait olan bu geleneksel iki güreşte giyilen giyside farklılıklar gözlemlendiği gibi birçok benzer yönlerde gözlemlenmektedir. Güreşçiler maça başlamadan önce ve sonra develt veya deeve diye adlandırılan dansı yapmaktadırlar. Güreşi kazanan taraf maçtan sonra dans etmektedir. Güreşçi avını avlamakta olan bir kuş gibi hareketler yapar. Bu kuşlar hakkında iki öngörü vardır. Bunlardan biri şahin diğer bir görüşse, Budist mitolojisinde yer alan "Garuda" kuşudur. Eğer dans doğru şekilde yapılırsa, yapılan bu dans güreşçilerin gücünü ve tekniğini göstermektedir. Buna ek olarak yapılan dans, sporcuların kaslarını, güreş karşılaşması için hazırlamaktadır. Moğolistan'ın iç kısımlarında yapılan dans uçmadan önceki kartalı anımsatmaktadır. Diğer taraftan dansı yapan güreşçinin zihinsel olarak gök (Tengri) ve yer tanrısına (gazar) odaklandığı ve yetenekleri için şükrettiği ileri sürülmektedir. Moğolistan'da ve Moğolistan'ın iç kısımlarındaki güreş tarzlarında güreşçiler geleneksel bir şapka takarlar. Bu şapkalar karşılaşmalar öncesinde çıkartılır. Ayrıca güreşçiler geleneksel "Gutal" olarak

adlandırılan Moğol botu ve yüzücü mayosuna benzer bir mayo giymektedirler. Güreşçiler üzerlerine kollarını kaplayan ve kollarından sırtlarına uzanan bir elbise giyerler. Bu elbisenin ön kısmı güreşçilerin göğüs kısmını açıkta bırakacak şekilde yapılmıştır. Ve bir iple elbisenin her iki tarafı midenin etrafında bağlanmaktadır. Güreşçiler birbirlerini üst kısımlarına giydikleri elbiselerinden tutarlar. Moğolistan'ın iç kısmında güreşçiler üzerlerine göğüslerini açıkta bırakan kısa kollu metal işlemeleri olan deriden yapılmış giysi giyerler. Bunun yanında alt kısımlarına, uzun bol pantolon ve süslü botlar giyerler. Güreşçilerin hepsi şapka kullanmazlar ama güreşçiler derecelerini göstermek için "Jangga" diye adlandırdıkları bir kolye takarlar. Moğolistan'ın iç kesiminde de birden fazla geleneksel güreş kıyafeti bulunmaktadır ve kuralları Moğolistan'inkinden farklıdır. Moğolistan'ın iç kesiminde güreşçiler elleriyle rakibinin ayaklarını tutmazlar ilaveten vücutlarının dizden yukarıdaki herhangi bir kısmı yere değerse maçı kaybetmiş olurlar. Önemli diğer bir özellik ise, belirli turnuvalarda daire şeklinde sınırları olan bir alanın olması ve süre sınırlaması olmasıdır. Her iki güreş şeklinde de, güreşçiler birbirlerini birçok şekilde fırlatabilir, çelme takabilir ve kaldırıp devirebilir. Eski bütün toplumlarda olduğu gibi Moğol güreşinin de ana amaçlarından bir tanesi, askerlerin savaş yeteneklerini geliştirmektir. Moğol kaynaklarında Kağan Arranging'nin politik rakiplerini güreş yoluyla öldürdüğü bilinmektedir. Manchu hanedanlığı döneminde 1646-1911 yılları arasında Manchu ve Moğol güreşçileri arasında düzenli olarak güreş maçları düzenlenirdi. Moğol güreşçiler, Temmuz sonu ya da Ağustos başında yapılan Naadam Festival'i süresince geleneksel güreşlerini icra ederler (Tomikawa, 2009; Andrews 1934; Nauright ve Parrish, 2012; Jung-Shen, 2009; <http://www.mongolia-web.com>).

Resim 4: Moğol Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Geleneksel Moğol güreşi, 2 farklı tarzda yapılmakta ve birbirlerinden ayrılan belirgin özellikleri bulunmaktadır.

Resim 5: Moğol Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Develt Ujumchin Bukh

Develt Khalkh Bukh

Hindistan Toplumunda Güreş

Hindistan'ın geleneksel güreşi Kushti'dir. Bu güreş şekli (daw, pech ve pantra) olarak isimlendirilen 3 bölümden oluşur (atak, karşı atak ve duruş). Geleneksel Hindistan güreşi, Hindistan'ın Kuzey bölümünde Vedic zamanından beri bilinen ve oldukça yaygın olan bir spordur. Kushti'nin, Khyber'i geçerek Hindistan'a varan Aria işgalciler tarafından Hindistan'a getirildiği bilinmektedir. Milattan önce 1500 veya daha öncesinden beri bu spor Dravida kabilelerinin arasında oldukça yaygınlaşmıştır. O zamandan beri Hint destanlarında yer alan kahramanlar, Mahabharata ve Ramayana Hint güreşçilerin lideri gurusu olarak tanımlanmıştır. Onların yeteneklerinin Siva, Vishnu ve Krishna tanrıları tarafından verilen bir hediye olduğu düşünülmüş ve inanılmıştır. Hint destanı olan Mahabharata, Bhima ve Jarasandha arasında unutulmaz bir güreş karşılaşmasının yapıldığı anlatılmaktadır. Aynı zamandan İran destanında Rüstem ve Sohrab arasında da bir karşılaşmadan bahsedilmektedir. Krishna lordunun kardeşi Balarama dini metinlerde bir güreşçi olarak tanımlanmıştır. Ramayana'nın bölümlerinde Krallık Valisinin Lanka'nın kralı olan güçlü ve kudretli Asura Ravana'yı bir güreş karşılaşmasında yendiğinden bahsedilmektedir. Köyde veya şehirde yaşayan insanlar Akhara denilen yerlere gelerek güreş antrenmanı ve yarışması yapmaktadırlar. Akhara'da sadece fiziksel çalışmalar yapılmamaktadır. Aynı zamanda dinsel çalışmalarda yapılmaktadır. Çünkü güreşçiler güç tanrısı Hanüman'a ibadet ederek çalışmalarına başlarlar. Dashanami Sanyasis'nin naga sınıfı arasında akhara kelimesi anlam olarak regimentle yakın anlamlıdır. Dashanami nagaslar dünyevi aruzlarından vazgeçerek kendilerini Tanrı Shiva adanmışlardır. Tanrı Krishnayı Brajdaki çocukluk evinden çalan ve bir daha geri getirmeyen Akrura, Hindi Mitolojisinde Mathura'daki Kraliyet Mahkemesi'nin elçisi olarak en ünlüsüdür. Krishna'nın kötü amcası Kral Kamsa, Akrura'ya Krishna'yı ve kardeşi Balarama'yı bir festivale çekeceğini ve orada yapılan güreş karşılaşmada öldürüleceğini söyler (Lochtefeld, 2002).

Resim 6:Hindistan Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 6: Kushti yapan çocuklar

Hindistan da yapılan önemli bir güreş şekli ise, Mukana'dır. Mukana; Manipuri tarzı bir güreştir. Güreşçilerin yaş ve kiloları aynı veya birbirine yakın olan güreşçiler arasında güreş maçları yapılırdı. Manipuri güreşi, Hindistan bağımsız bir cumhuriyet olmadan önce oldukça popüler ve prestijli bir spordur. Mukna, Hindistan da halk tarafından oldukça sevilen bir güreş şeklidir. Bu güreş köklü bir geçmişe sahiptir. Güreşin kurallarını dönemin büyük kralı (Maharajas)belirlemiştir. Bu güreş, Lai Haraoba Festivali'nin son günü yapılır. Bu güreş, aşırı derecede fiziksel güç ve yetenek istemektedir. Bu güreş erkekler arasında, erkeklerin fiziksel güç ve yeteneklerini göstermek için yapılır. Bu güreş şekli, bazı yönleriyle Hindistan'daki Kusti ve Japon Sumo güreşine benzemektedir. Tarih kitaplarında bu güreş şeklinin ilk olarak 15. yüzyılda ilk görülmeye başlandığı yazılmaktadır. Efsanelere göre, Manipur Kralı Atiya Mapu Shidaba'nın Pakhangba ve Sanamahi adında iki oğlu vardı. Sanamahi babası ile Pakhangba'nı kendi tahtları olarak isimlendirdiği için sinirlenir. Pakhangba'nın bu sporun yaratıcısı olduğuna inanılıyor. Kral Khagemba (1597-1672) bu sporu oldukça sevmekteydi ve krallığı boyunca bu sporu yapmıştır. Kral Khagemba dönemine, bu spor gençler arasında oldukça popüler olmuştur. Bu güreşte, rakibin boynunu, saçını, kulağını veya bacaklarını elleriyle tutmak gibi belirli hareketlere izin verilmezdi. Bu gibi durumlar faul olarak sayılır, eğer güreşçilerden biri rakibinin ayakları dışında bedeninin herhangi bir bölümünü yere değdirdiğinde kazanmış sayılırdı. Lai Haraoba Festivali'nin son günü güreşçilere farklı kategorilerde yarışmaları için izin verilir. Sporcuların geleneksel bele takılan malzemesi "Ningri" olarak bilinir. Kazanan "Yatra" olarak isimlendirilir (www.sportskeeda.com).

Resim 7:Hindistan Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 7: Mukana güreşi yapan sporcular

Mizoram bölgesindeki yerli halkın yaptığı diğer bir güreş şekli ise, Inbuan'dır. Çin'den göçen halk toplulukları burada yerli halkı kendi boyundurukları altına almışlardır. Bu topluluğun güreş tarzı Inbuan olarak adlandırılmaktadır. Geleneksel söylentide Inbuan güreşinin kökeni A.D 1750'lerdeki Dungle köyüne dayanmaktadır. Inbuan güreş tarzının çok sıkı kuralları vardır. Güreşçilerin bellerine bağlanan materyal çok sıkı bağlanır, güreşçiler çemberin dışına çıkınca ve hatta dizlerinin bükülmesi durumunda da birbirine hamle yapmazlar. Güreş alanı çember şeklinde 15-16 fit çapındadır. Bu güreşteki amaç, kurallara bağlı kalarak rakibinin ayaklarını yerden kesmektir. Güreş karşılaşmaları 3 raunt üzerinden yapılır ve her raunt 30-60 saniye arasında sürer. Maç bir güreşçi kural ihlali yapana kadar veya rakiplerden biri diğer rakibin ayağını yerden kesene kadar devam ederdi (Scotland, 2008).

İzlanda Toplumunda Güreş

Glima, İzlanda'nın geleneksel güreşi olarak bilinmekte ve en az 1100 senelik bir geçmişe sahip olduğu belirtilmektedir. Bu sporun İzlanda'ya Vikingler tarafından getirildiği ve o zamandan beri İzlanda kültürünün bir parçası olduğu belirtilmektedir. Eski zamanlarda bu spor sadece eğlence için yapılmının yanı sıra insanları zor yaşam koşullarına alıştırmak ve askeri eğitim için yapılmaktaydı. Eski zamanlarda rakiplerin birbirlerini öldürdükleri maçlar vardı. Glima, İzlanda kültürünün önemli bir parçasıdır ve İzlanda da ulusal spor olarak tanımlanmıştır. Glima'ya dayalı ilk yazılı veriler 13. yüzyılın başlarında yazılmış olan Egil's Saga'da rastlanmaktadır. Glima kelime anlamı olarak İngilizce deki glimpse ile aynı kökten gelmekte ve anlamı çabuk olmaktadır (Scotland, 2008; Josefsson, 1908).

Resim 8: İzlanda Toplumunda Güreşi Gösteren Bir Resim

Resim 8: Glima güreşi yapan sporcular

Afrika Toplumunda Güreş

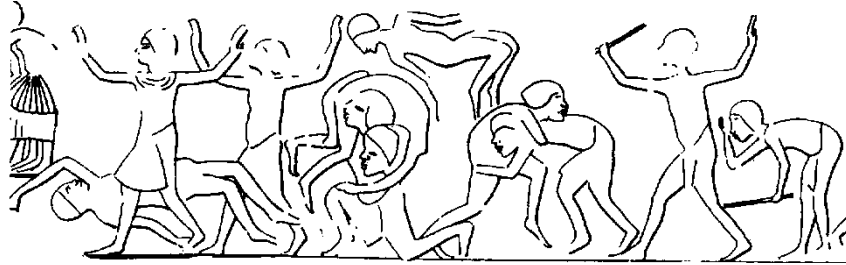
Afrika'da birçok tarzda güreş şekli bulunmaktadır. Afrika güreşinin, geçmişinin gösteren önemi kaynaklardan birisi Mısır hiyografik'leridir. Bu hiyografik'lerde, güreşin geçmişinin 5000 yıldan daha fazla olduğu görülmektedir (wysinger.homestead.com).

Güreş, Antik Mısırdaki oldukça popüler bir spordur. Bu nedenden dolayı Mısır sanat eserlerinde sıklıkla görülmektedir. Milattan önceki eski krallara ait türbelerde birçok güreş sahnesi bulunmaktadır. Bu güreş sahnelerinden bazılarında Mısırlı güreşçiler yabancı güreşçiler ile güreş karşılaşmaları yapmaktadır. Nubian güreşçiler Mısır sanat eserlerinde en az beş kez görülmektedirler. Eski Nubian güreşi ile ilgili bilgiler Mısır sanat eserlerine bağlıdır. En erken Nubian güreş sahnesi Tyanen Türbesinde duvara resmedilmiştir. Eski Mısırdaki güreşin aşırı derecede popüler olduğu, Mısır sanat eserlerinden anlaşılmaktadır. Milattan önce 2300 yılında Kral Ptahhotep Mezarında ilk güreş sahnesi görülmektedir. (2000-1085 B.C.) tarihleri arasında yabancı güreşçilerin Mısırlı güreşçilerle yaptığı mücadeleyi gösteren çok ilginç sahneler bulunmaktadır. Nubian güreşçiler Mısır sanatında birden fazla görülebilmektedir. Nubian güreşi hakkındaki bilgilerin temelini eski Mısır'a ait ikonografi sanat eserleri oluşturmaktadır. En eski Nubian güreş canlandırmaları Tyanen'in Mezarındaki duvarlarda bulunmuştur. Resim incelendiğinde 5 adamın birlikte yürüdüğü ve en sondaki 2 adamın güreş yaptığı görülmektedir. Nubian güreşçisinin kuşağıyla Mısırlınıninki arasındaki fark belirgindir. Belki de Nubian küçük bir askeri birlik idi. Bir düello karşılaşmasında ilk 4 sopaları sallamak için kullanıyorlardı. Sopayla kavga etmek ve güreş karşılaşmaları sıklıkla bir ara görülmektedir. Ve aynı insanlar her iki sporu da uygulamaktadırlar. Bu mücadele sporun askeri eğitim için kullanıldığını göstermektedir (Carroll, 1998). Eski Nubian güreşiyle ilgili önemli bir kaynaktan milattan önce 1355 yılına ait Meryre Mezarındaki güreşçi resimleridir.

Resim 9: Afrika Toplumunda Güreşi Gösteren Resim

Resim 10: El Amarnah Mezarındaki resim

Mısır ve Nubian güreşçiler arasındaki maç resim 10'da, 4 aşamada gösterilmiştir. Nubian da yapılan güreşle ilgili önemli bir delilde milattan önce 1350 yılına ait olan tarihi eserlerden elde edilmektedir. Diğerlerinden farklı olarak 2 Nubian birbiriyle güreşmekte ve bir kadın ve köpek güreş yapanlara bakmaktadır.

Resim 11: Nuba güreşinin gösteren kaya resmi

Resim 11: Nuba güreşinin gösteren kaya resimleri(Carroll, 1998).

Türk Toplumunda Güreş

Türk spor geleneğinde zengin bir yere sahip olan güreş sporu, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Bütün sporların prototiplerinde olduğu gibi, güreş de eski devirlerde savaşa hazırlık amacıyla yapılmaktaydı. Eski Türklerde de bu amaç var olmakla birlikte özel ve genel toylarda (şenlikler, merasimler), yuğ (yas) merasimlerinde, pazar ve panayır yerlerinde, yaylada konup göçüşlerde ve her türlü buluşma, kaynaşma yerlerinde de güreş yapılmıştır. Diğer bir bakışla güreş, Türklerde siyasi, askeri, dini, sosyal ve kültürel birçok fonksiyonun yerine getirilmesinde en önemli aksiyonlardan biri olmuştur. Ayrıca sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik yapı ve yaşayışın da ayrılmaz bir parçası görünümünü almıştır. Dolayısıyla sosyal bütünleşmeye ve sosyalleşme sürecine de büyük katkılar sağlamıştır. Böylece eski medeniyetlerin hemen hepsinde görülen güreş sporu, hiçbir zaman Türklerdeki kadar çok yönlü fonksiyonları icra etmemiştir (Türkmen, 2001: 1).

Büyük göçten çok önce, hür ve serbest terbiyenin etkisi altında hayatlarını sürdüren Türkler; doğaya, güce tutkun karakteristik özellikleriyle pehlivanlığı ve pehlivanları baş tacı yapmışlardı (Yıldıran, 1986: 79). İslamiyet'ten çok önce de her Türk, güreşi bilir ve güreş yapardı. Ölen yiğitler silahlarıyla gömülür, mezarları çevresinde dini törenlerin yanında dokuz gün, dokuz gece güreş tertiplenirdi. İz bırakmış yiğitlerin ölüm yıldönümlerinde de kabirleri başında yine üç gün, üç gece binlerce yiğit güreşirdi (Gümüş, 1995: 25).

Türklerin kahramanlık yapmaya meyilli karakterini simgeleyen kelime, Alp'lik ve Alperenlik olarak Türk diline yerleşmiştir. Alp; yiğit, bahadır, kahraman ve pehlivan anlamına gelmektedir (Koçak, 2012:126). Eski dönemlerde her Türk'ün hedefi Alp olabilmektir. Alp'lik, her türlü spor faaliyetlerini en iyi ve en güzel şekilde yapabilmektir (Yıldıran, 1986: 21). Alp, hayatı boyunca, insan gücünü aşan kahramanlıklar göstermekle yükümlüydü (Doğan, 2006: 34). Sibiry'a'da yapılan kazılarda, Ordus'ta bulunan tunç bir levha üzerinde Pi-Yung Alp'lik teşkilatına üye iki Alpin güreş tutan resmine rastlanmaktadır(Güven, 1992)

M.Ö. 13. yy.da yaşamış Hiyung-Nu Türkleri'nde güreş, en yaygın mücadele sporuydu. Sümerlerde de güreşin yaygın olduğu ve hatta yılın belli dönemlerinde güreş bayramları yapıldığı tarihi buluntularla kanıtlanmıştır (Kahraman ,1995)

Türk kültür tarihi içinde güreş, önemli bir yer tutmaktadır. Güreş sadece spor müsabakası olarak yapılmamaktaydı. Güreş, evlilik törenlerinde kadın ve erkek arasındaki ilişkiyi düzenleyen bir sosyal norm olarak da görülmektedir. Ayrıca güreş, Türk destan ve masallarında yer bulmuştur (Koç, 2016). Manas Destanındaki Koşay Alp ile Yolay Han arasındaki güreş Türk Toplumundaki güreşin önemini gösteren önemli bir delildir.

Manas Destanında, Manas Han ile Nogay Han'ın orduları karşılaşınca, iki ordu arasında bir güreş karşılaşması yapılır. Bu karşılaşmada Kırgızları temsilen güreşmek üzere, bozkır töresine göre Manas Han, Koşay Alp'i görevlendirir. Koşay Alp gençlik yıllarında yaptığı güreşlerle tanınmış ve yenilmez bir yiğit olarak bilinir. Ancak yaşı kemale erdiği için, gençlerin eğitiminde görev alan bir Alp olmuş. Koşay Alp artık beli bükük bir ihtiyardır. Manas'ın kendini bu güreşte meydana sürmesi üzerine (Öngel, 2001: 443) "Koşay Alp şöyle söyler: "Töö Tengşer'le güreştim, geniş Kegen boyunda/ Şenlik yapılırken, Kenceke'nin toyunda/ Kazıklı Vadisinde, Kar Yabas su boyunda/ Alp Börü'yle güreştim, bir tek idim oyunda" Er Koşay, Kafir Han'ı Nes Kara'nın oğlu ile güreştiğini ve onu da yendiğini söyler. Ama sonunda "Ben neyleyim, ihtiyarladım artık, güreşemem" der ve keser atar. Bunun üzerine Manas'ın ordusundan, Kök Koyan adlı bir çocuk çıkar, "Bırakın Yolay Han'la ben güreşeyim" der. Bunun üzerine Koşay Han çocuğa yaklaşır. "Ey oğlum, gönlün büyük, gücün az" der. Zorla çocuğu bu işten caydırır. Koşay Han, bakar ki olmayacak ihtiyar hali ile beli bükük olarak soyunmaya başlar ve Manas'ın deri kispetini giyerek güreş meydanına girer. Başlar Yolay Han'la Koşay Alp güreşmeye. Bir ara, Yolay Han, Koşay'ı tutuğu gibi yere vurur. Koşay Han beli bükük yerden doğrulur kalkar ve Yolay'a yeniden saldırır. Tanrı artık kuvvet vermiştir Koşay'a Onun damarlarında Tanrının kuvveti dolaşmaya başlamıştır. Tuttuğu gibi Yolay'ı vurur yere ve bu şekilde güreşte galip gelir. Koşay'ın bu zaferinden dolayı, etrafına hediyeler yağmaya başlar..." (Ögel, 1993: 525). "Manas Destanı'na göre, pehlivanların pehlivanı Koşay Han "Tanrı ve dünya kuvvetlerini kendinde toplamış bir Alp'tir" (Güven, 1992: 7).

Oğuz Kağan Destanı'nda güreşle ilgili şunlar geçmektedir:

" Ey oğullar ben çok yaşadım.

Çok savaşlar gördüm.

Çok ok attım.

Çok ata bindim.

Çok güreştim.

Düşmanlarımı ağılattım.

Dostlarımı güldürdüm

(Dervişoğlu, 2012: 26)

Dede Korkut Kitabı'nda güreş, Oğuzlar arasında sadece spor değil; eğlence ve askeri eğitim işlevleri de görmekteydi. Güreş konusunda Kâşgarlı Mahmut'un verdiği bilgilerde karşı cinsler arasındaki güreşte "kadının gücünden çekinme" dikkat çekicidir. Kâşgarlı Mahmut'un "kısırak" sözcüğünü açıklarken verdiği örnekte kadın ile erkeğin yani karşı cinslerin de güreş tuttıkları tespit edilebilmektedir. Karahanlı kadınlarının da güreşlerde erkekler kadar yetenekli olduğu görülmektedir (Türktaş, 1997: 30).

Alpamiş Destanı'nın Özbek eş metninde nişanlısından ayrı bir ülkede yaşayan Barçın, kendisini isteyen Alparı altı ay oyalar. Kimseye haksızlık etmemek için ne olursa olsun, kim olursa olsun şartlarını yerine getirecek kişiyle evleneceğini bildirir. Bunun için dört şartı vardır: Evleneceği yiğidin atı en hızlı koşmalı, yayı en çok çektiği halde yayı kırılmamalı, bin adımlık yerden altın parayı vurabilmeli, güreş yapıp doksan Alp'i de yenebilmeli. Nişanlısı Alpamiş, kendini imtihana tabi tutan Barçın'ı önce anlamaz; ama ülkeden sağ salım çıkabilmesi için tüm yiğitlere kendini ispatlamalıdır. Tüm şartları yerine getirerek rakiplerini Karacan'ın ve Şahmerdan'ın yardımıyla yener (Ergun, 1998: 67).

Eski Türk toplumunda, güreş sadece erkeklere ait bir spor değildi. Kadınlar da erkekler gibi güreşmekteydiler (Koca, 2002: 9; Bars, 2014: 128). Türk kadınlarının iyi bir güreşçi olduğunu gösteren önemli delillerden birisi de, Dede Korkut hikâyelerinde yer alan Banu Çiçek'tir. Banu Çiçek, kendisiyle evlenmek isteyen Beyrek'e güreşte kendisini yenmesi şartını koşar. Bamsı Beyrek, güreş, ok ve at yarışlarında Banu Çiçek'i yendikten sonra, Banu Çiçek ile nişanlanır (Bars, 2014: 130; Şakar, 2010:173).

Eski Türkler, gök gürelediğinde bir tas kırmızı, yoğurt ya da ayran ile üç kez çadırın etrafında dolanırlar. Daha sonra yıldırımın düştüğü noktada gençler Tengrinin hoşnutluğunu tekrar kazanmak için güreşler yaparlar (Karakurt, 2012: 899). Manas Destanı'nın başkişisi olan Manas Han, altı yaşındayken güreşmeye başlar. (Karakurt, 2011: 149).

Türkler, güreşi birçok tarzda uygulamışlardır. Uyguladıkları güreş tarzlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

Kuşak Güreşi

Kuşak güreşinin kendisine has özellikleri ve uyulması gereken kaideleri vardır. Bunlar şöyledir: güreşilecek yer çim veya biraz yumuşak toprak olmalıdır. Güreşçiler yaş ve ağırlık göz önünde tutularak üç boya ayrılırlar. Pehlivanlar soyunmazlar; yalnız ceketlerini ve ayakkabılarını çıkarırlar. İki metre uzunluğunda yünden dokuma kuşak hazır bulundurulur. Güreşin usul ve kaidelerini bilen tecrübeli ve tanınmış pehlivanlardan bir başhakem ve iki yardımcı hakem seçilir. Güreşilecek meydana hakemlerden başka kimse giremez. Güreşe başlamadan önce, Başhakem güreşin usul ve kaidelerini güreşçilere hatırlatır, önce üçüncü boydan genç güreşçiler güreşirler. Adları söylenilerek çağrılan iki güreşçi meydana çıkarlar, birbirlerine yakın girerler ve elleşirler. Daha sonra bel bağlaşırlar (birbirlerinin bellerini ellerindeki kuşaklarla iyice bağlarlar). Güreşçiler birbirinin bellerindeki kuşaklardan(sağ el ile yan taraftan ve sol el

ile biraz arkadan) tutarlar. Güreş başladıktan sonra, "koşbel almak" yani iki eli kavuşturarak rakibini sarmak ve sımsıkı tutmak yasaktır. Yine bu güreşte ayakta tutmak da katiyen yasaktır. Kurallara uymayan güreşçi hakem tarafından ihtar alır ve ikinci ihtar da güreşme hakkını kaybeder. Güreşçinin "koyan koltuk" almaya, yani iki elini de rakibinin arkasına çıkararak ve kuşaktan tutarak güreşmeye hakkı vardır. Güreşçi içeriden "ırgak aldığı" (rakibinin bir ayağını iç taraftan ayağıyla iliştiirdiği) vakit, bir eliyle rakibinin boynundan tutarak güreşebilir. Yıkılan güreşçinin "saika düşmesi" yani omuzunun da yere değmesi şarttır. Güreşçi rakibini sayı ile de yenebilir. Baş ve yardımcı hakemler dikkatle takip ederler ve güreşçilerden hangisinin daha hareketli daha iyi güreştiğini, hangisinin usul ve kaidelere daha çok riayet ettiğini göz önünde tutarak, ona göre sayı verirler. Üçüncü boy için güreşme müddeti on beş dakika, ikinci boy için yirmi, birinci boy için de yirmi beş dakikadır. Belirtilen süre içerisinde, "saika düşme" olmadığı veya sayı ile yeniş de olmadığı takdirde güreş 10 dakika uzatılır. Bu süre içerisinde daha aktif olan, güreşi galip bitirir. Kuşak güreşi Sümerlerde de görülmektedir. Sümerlerin Türkmenistan tarafından gelen Türkler olduğu görüşünün açıklık kazanması, kuşak güreşinin Orta Asya'dan yayıldığını göstermektedir. Bugün Türkmenistan'da kuşak güreşi millî spor olarak yapılmaktadır. Anadolu'ya kuşak güreşini getiren Kırım Türkleri, bu güreşi Türkmenistan taraflarından Kırım'a göç ederlerken getirmişler ve yaşatmışlardır.

Aba Güreşi

Aba güreşi adını, pehlivanların giydiği abadan almaktadır. Kaban uzunluğunda, yarım kollu, koltuk altı bölümü kol ucundan koltuk altına kadar kesik, keçeye benzemektedir. Kalın kumaştan ya da kaba deriden dikilen bir güreş giysisidir. Abalar köy halkının ortak malıdır. Aba güreşinin yapıldığı yörelerde her köyün en az iki adet abası vardır. Pehlivan abayı giydikten sonra, beline bir kuşak bağlar. Aba güreşinin yapıldığı saha, çim veya toprak olabilir. Bu güreş alanına Hatay aba güreşinde "Mersah" Gaziantep aşırımalı aba güreşinde ise "Çukur" denilmektedir. Bu köy meydanı, harman yeri, çim alan, yumuşak topraklı bir tarla olabilir. Güreş yeri/çukur, eğer hava şartlarından dolayı çamurlu ise saman serpiştirilir ve kayganlık giderilir, taşlar toplanır, dikenler ayıklanır ve zemin yumuşatılır. Güreşler esnasında çukurun etrafı erkek seyirciler tarafından çevrilir. Kadınlar ise, evlerinin damlarına çıkarak güreşi oradan seyrederek. Güreşler, kısa donla veya donsuz yapıldığından kadınların, güreşleri yakından seyretmesi yasaktır. Yine güreşte tezahürat yaptırılmaz. Bunun nedeni, herhangi bir olaya sebebiyet vermemektir. "Çukur" seyircilerin ortasında kalır. Güreşin ve seyircilerin çokluğuna göre, çukurun büyüklüğü ve küçüklüğü değişebilir. Aşırımalı aba güreşinde boy/sıklet, festival ve şenlikler dikkate alındığında kilo ve yaşa göre yapılmaktadır. Müsabakalardan önce güreşçiler yaşlarına göre bir sınıflamaya tâbi tutulur. Bunun ardından aynı yaş gruplarındaki güreşçilerin tartıları yapılarak kiloları tespit edilir. Eşleştirme bu kriterlere göre yapılır. Eskiden (1980 yılından önce) aba güreşinde tek boy vardı.

Karakucak Güreşi

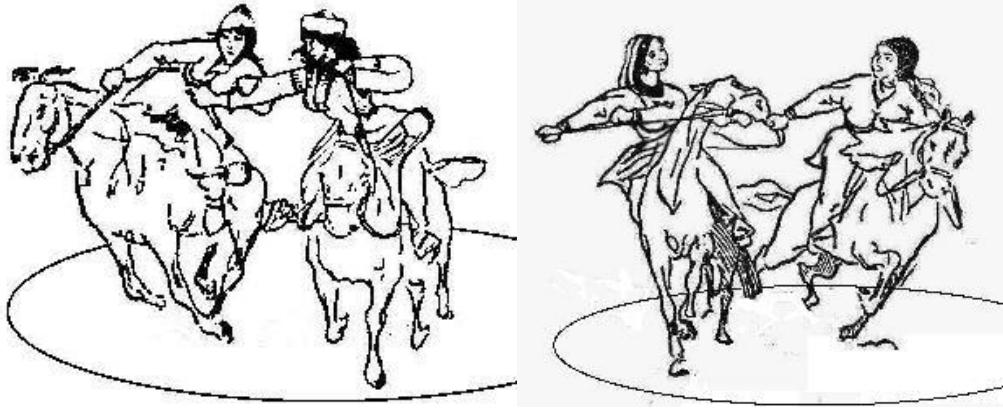
Karakucak güreşi; "Pırpıt" adı verilen özel bir giysi ile yapılır ve kökeni Orta Asya'ya kadar dayanan geleneksel, serbest biçimdeki Türk güreşidir. Bu güreşteki

uygulanan oyunlar daha çok güreşçilerin üzerlerine giydikleri pırpıt adı verilen giysiden tutularak yapılır. Bu güreş türü Türklerin öz güreşidir. “Kara” sözcüğü bütün Türk lehçelerinde Kara olarak kullanılır ve siyah anlamındadır. Anlam dışı olarak acı, kötü, cahil, bozuk düzen, yalın sözcüklerini yansıtabilmek için kara baht, kara haber, kara gün, kara toprak, kara kış, kara güç gibi bileşik sözcük olarak da kullanılır. Karakucak güreşlerinde giyilen Pırpıt ismi bazı yörelerde Kispet diye adlandırılır. Bu tamamen yöresel isimlendirmeden kaynaklanmaktadır. Pırpıt genelde kamyon branda çadır bezi, yelken bezinden yapılır. Kasnağa kesinlikle deri dikilmez ve hiç bir bölgeye yağ sürülmesine müsaade edilmez (Hüseyin, 2004; Doğan, 2010).

Sibirya Bölgesindeki Geleneksel Güreşler

Bashkirs halkı Ural Altay Dağı'nın her iki tarafında yaşayan, Türk halkı olarak bilinen yerli Başkurdistan Türk halkıdır. Geçmişteki diğer halklar gibi Bashkirs halkıda at üstünde yapılan sporlardan, oyunlardan hoşlanırlar. Özellikle Bashkirs halkının geleneksel güreşi olan Auzarysh'yi severler. Bu güreş at üstünde yapılır ve iki güreşçi birbirlerini yere düşürmeye çalışır. Güreş yapan iki güreşçi atın üstünde birbirlerinin kolunu, boynunu veya atın dizginin tutarak rakibini attan düşürmeye çalışır. Eğer atın üstündeki güreşçiler birbirlerine fazla yaklaşırlarsa klasik güreşteki gibi göğüs göğüse gelirler. Güreşçilerden birisinin vücudunun herhangi bir bölümü yere değdiğinde güreşi kaybetmiş sayılır. Bu güreş 40 metre çapında bir alanda yapılır ve her maç 10-15 dk arasında yapılır. Bu güreş, diğer Türk uluslarında da oldukça popülerdir. Bashkir kızlarının at üstünde birbirlerini çekerek düşürdükleri at yarışlarından sonra, erkelerin yarışları başlar. Kadınlar ve özellikle kızlar renkli ceketler giyerler ve at biniciliğindeki yeteneklerini kanıtlarlar. Bazen kızlar erkeklere karşı yarışır ve erkeleri atın üstünden indirmeyi başarırlar. Bu halkın uyguladığı diğer bir güreş şekli ise, “Kurysash” olarak bilinmektedir. Bu güreş şekli, beldeki kuşaktan tutularak yapılan güreşe oldukça benzemektedir. Bashkirs toplumunda bu güreş şekli festivalleri ve evlenme törenlerinde düzenlenirdi. Rakiplerden biri diğerinin sırtını yere değdirirse galip sayılır. Kazananlara genelde ödül olarak büyük bölümü deriden yapılan heybe verilirdi. Bu güreş şeklini kadınlarda yaparlardı. Araştırmacı N.V. Bikbulatov 20. Yüz yıllık ilk 10 yıllık döneminde Ural Chelyabinks bölgesindeki ve Kurganlarda kadınların güreş yaptığını gösteren deliller olduğunu belirtmiştir (<http://www.fscclub.com/vidy/small-bashkir-e.shtm>: Erişim Tarihi; 29.12.2017).

Resim 12: Auzarysh güreşi

(<http://www.fscclub.com/vidy/small-bashkir-e.shtml>; Erişim Tarihi; 29.12.2017).

Koryaks ya da Koriak halkı Rusya'nın doğu uçlarında bulunan Kamchata Krai'nin yerli halkıdır. Coğrafi konum olarak Bering Denizi kıyılarına ve Kamchata Adasının güney kısmına yerleşmişlerdir. "Yennin Gyynyn" veya "Chechen Gyynyn" olarak adlandırılan güreş Koryak'ların geleneksel güreşidir. Bu güreş şekli serbest tarzda bir güreş şeklidir. Güreş yerde devam etmeksizin devamlı olarak ayakta yapılmaktadır. Güreşçiler Lexicon olarak bilinen özel geniş bol bir pantolon giyerler. Güreşçiler maçı kazanabilmek için ayaklarını kullanarak rakibini yere fırlatmaya çalışırlar. Bu tarz güreşte bacak oldukça yangın kullanılır. Bu güreş şeklinde tutma ve çekme teknikleri oldukça önemlidir. Önceleri güreşçiler maç öncesi ısınabilmek için birbirlerine tokat atarlardı. Ayrıca güreş maçı sırasında güreşçilere tekme ve yumruk atmalarına izin verilmektedir. Ama bu güreş şeklinde güreşçiler birbirlerine zarar vermemektedir. Kışın yapılan güreş maçlarında ise güreşçiler vücutlarını kar ile ovmaktadır. Güreş yarışmaları yıllık olarak düzenlenen festivallerinde yapılmaktadır. Eskiden beri kadınlar ve erkekler güreşlere katılmakta ve erkeklerin güreş maçları bittikten sonra kadınların güreş maçları başlamaktadır. Efsaneye göre genç bir adam evlenmek istediği kadın için güreş yapmak zorunda idi. "Hadi güreşelim eğer beni yenersen senin ile evleneceğim kız erkeğin kolunu kavrar, bükmeye ve sıkmaya başlar kolunu. Kız o kadar güçlüdür ki adamın kolu kırılır" (<http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml>; Erişim Tarihi; 29.12.2017).

Nganasans insanları Sibirya'nın merkezindeki Taymyr adasına yerleşmiş Samoyedic yerli halktır. Rusya federasyonunda bu halk Rusya'nın kuzeyindeki yerli halklardan biri olarak tanımlanmaktadır. Bu halkın popülasyonu yaklaşık 800 civarındadır. Nganasans'ların Paleo Siberian'ların soyundan geldiği düşünülmektedir. Paleo Siberian'lar Güneyden gelen Samoyedic insanlar tarafından kültürel olarak asimile edildiği ve komşuları olan Tungusic insanlarından etkilenmiştir. Nganasans halkı ufak bir gurup ve geleneklerine oldukça sadık ve geleneksel kuralara göre yönetilmektedir. Bu halkın kendine has güreş stili vardır ve ismi Toruasa'dır. Buna Bel güreşi de denir. Güreşçiler bellerinde ki kuşaklardan birbirlerini tutarak güreşe başlarlar ve güreş bitene kadar bırakmazlar. Kısıtlıda olsa yumruk ve tekme atmaya da izin verilir. Ayrıca bu güreş bir kadın üstündeki çekişmeyi kaldırmak için erkeler tarafından da yapılır. Kadınlar güreşlerde bacaklarını kullanmazlar. Bu güreş şeklinde güreşçiler

birbirlerinin kollarını dirseklerinden yukarı tutarlar. Toruasa güreşi güç ve dengeye dayanmaktadır. Bayan güreşçiler kış aylarında yapılan festivallerdeki güreşlere renkli kıyafetler giyinerek katılırlar. karılırlar. (<http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml>: Erişim Tarihi; 29.12.2017).

Resim 13: Toruasa güreşi

(<http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml>: Erişim Tar; 29.12.2017).

Sonuç

Sonuç olarak, güreşin geçmiş dönemde askeri amaçlı olduğu gibi, dini amaçlı olarak yapıldığı anlaşılmıştır. Toplumdaki gelişmelere paralel olarak güreş askeri eğitimin bir parçası olmaktan çıkarak halk kitlelerinin katıldığı spor karşılaşmalarına dönüşmüştür. Güreş içerisinde yaşadığı toplumun inanç ve düşünce yapısından etkilendiğinden, kuralları ve kıyafetleri inanç ve düşünce yapısına göre şekillenmiştir. Güreş sporunun milattan önceki dönemdeki önemini gösteren delillerden biriside, birçok kralın anıt mezarlarında güreş resimlerinin olmasıdır. Eski dönemlerde güreş sporunu sadece erkeklerin yapmadığı, kadınlarında kendi aralarında hatta bazen de bir kadının bir erkek ile güreşebildiği belirlenmiştir. Bunun en güzel örneklerinden birisi, Kral Kaidu'nun Kızı'nın kendisi ile evlenmek isteyen erkeklere kendisiyle güreşmesini şart koşmasıdır. Ayrıca çalışmanın sonunda, toplumun sahip olduğu düşünce ve inanç sisteminin güreş üzerinde bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Örnek olarak Hint destanlarında yer alan kahramanlar; Mahabharata ve Ramayana Hint güreşçilerin lideri gurusu olarak tanımlanması ve onlara yeteneklerini Siva, Vishnu, Krishna tanrıları tarafından verilmesi gösterilebilir.

KAYNAKLAR

ANDREWS, Roy Chapman, (1934). Nomads Of The Desert, Natural History, *The Journal of The American Museum of Natural History*, Contents Of Volume XXXIV

BARS, M.E. (2014). Türk Kahramanlık Destanlarında Kadın Tipleri, *International Journal of Languages' Education and Teaching*.

CARROLL, Scott T. (1998). Wrestling in Ancient Nubia, *Journal of Sport History*, Vol. 15, No. 2, 121-137.

CROWTHER, Nigel B, (2007). *Sport in Ancient Times*, Praeger Publishers, 88 Post Road West, Westport, CT 06881, An imprint of Greenwood Publishing Group, Inc.

DAVIES, Norman de Garis, (1905). "The Rock Tombs of El Amarna: Volume II," Archaeological Survey of Egypt 14 (London), pl. 38

DERVİŞOĞLU, Mehmet (2012). *Kırkpınar Güreşleri'nin Halk bilimsel Açıdan İncelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Edirne.

DINGBO, Wu ve MURPHY, Patrick D. (1994). *Handbook of Chinese Popular Culture*, Greenwood Press, Westport, Connecticut, London

DOĞAN, Veli (2010). *Kahramanmaraş Şalvar Güreşi Ve Dünyadaki Benzerleri ile Kıyaslanması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun

DOĞAN, Orhan. (2006). *Bozkır kavimlerinin kültür ve mitolojilerinde at*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ERGUN, Metin (1998). Altay Türklerinin Kahramanlık Destanı: Alıp Manaş, Ankara: Kültür Bakanlığı.

GREEN, Thomas A, (2001). *Martial Arts of the World An Encyclopedia Volume One: A-Q*. ABC-CLIO, Inc.130 Cremona Drive, P.O. Box 1911 Santa Barbara, California 93116-1911

GUTTMANN, Allen ve THOMPSON, Lee, (2001). *Japanese Sports A History*, University of Hawai'i Press

GÜMÜŞ, Ali. (1995). *Şampiyonlar Geçiyor*, Türk Güreş Vakfı Yayını, Lazer Ofset, Ankara.

GÜVEN, Özbay. (1992). *Türklerde spor kültürü*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

HURST, Cameron G, (1998). *Armed Martial Arts: Swordsmanship and Archery*, Yale University Press, pp. 105, 107.

JOSEFSSON, Johannes, (1908). Icelandic Wrestling, <http://www.norronmytologi.info/diverse/glima.pdf>

JUNG-SHEN, Chang, (2009). Introduction to Mongolian Wrestling, *1Mongolian and Tibetan Quarterly*, Vol. 18, No.4

KAHRAMAN, Atif. (1995). *Osmanlı Devleti'nde Spor*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

KARAKURT, Deniz. (2011). **Türk Söylence Sözlüğü** (e-kitap), <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/tr/0/00/TurkSoylenceSozlugu.pdf>, erişim tarihi, 04.02.2015

KARAKURT, Deniz. (2012). **Türk Mitolojisi Ansiklopedisi.** (e-kitap), <http://www.bilinmeyenturktarihi.com/pdf/turk-mitoloji-ansiklopedisi.pdf>, erişim tarihi, 04.02.2015.

KATSUMİ, Obinata, (1993). Kodai kokka to nenjugyoji (Tokyo: Yoshikawa Kombunkan, 1993), pp. 17–19; Imamura, Nihon taiiku shi, pp. 36–37.

KOCA, Salim. (2002). Eski Türklerde Sosyal ve Ekonomik Hayat, **Türkler Ansiklopedisi**, Cilt, 3, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

KOÇ, Adem. (2016).Eşikteki Mücadele: Anadolu Düğünlerinde Kaynana-Kaynata Güreşi. **Journal of International Social Research**, 9.42.

LOCHTEFELD, James G, (2002)**The Illustrated Encyclopedia of Hinduism**, The Rosen Publishing Group, Inc. 29 East 21st Street, New York, NY 10010

NAURİGH, John ve PARRİSH, Charlesi (2012).*Sports Around the World: History, Culture, and Practice*,

ÖGEL, Bahattin. (1993). **Türk mitolojisi**, Cilt 1, (2.Baskı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ÖNGEL, H.B. (2001).**Türk kültür tarihinde spor**. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

RİORDAN, James ve JONES,Robin. (1999).**Sport and Physical Education in China**, E & FN Spon, 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE

SCOTLAND BAXTER, William, (2008). **Belt Wrestling, the Oldest Sport?** http://belt-wrestling.org/tmp/28_eng.pdf

SPARKS, Christopher A, (2011). **Wrestling With Sireum: Korean Folk Game vs. Globalization**, Submitted to the Office of Graduate Studies of Texas A&M University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy

ŞAHİN, Hüseyin, (2004). **Geleneksel Karakucak Güreşlerinin Tarihsel Kökenleri, Yayılma Alanları İle Organizasyon Biçimlerinin İncelenmesi**, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.

ŞAKAR, S.Ö. (2010). Dil, Kültür Bağlamında Bazı Yarışlar ve Ödülleri, Acta Turcica Çevrimiçi **Tematik Türkoloji Dergisi**, 2(1).

TAZEGÜL, Ünsal, (2016). **Güreş Anıları ile Atatürk**, İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

TOMIKAWA, Rikido, (2006). Mongolian Wrestling (Bukh) and Ethnicity, **International Journal of Sport and Health Science** Vol.4, 103-109.

TÜRKTAŞ, Metin (1997). **Kerkük Folklorundan Örnekler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

YANG, Changming, SOUGAWA, Tsuneo ve YUAN, Lei, (2014). An analysis of Chinese ethnic Korean and South Korean Ssireum rules, **Asia Pacific Journal of Sport and Social Science**, 3(2), 159-171.

Yıldıran. İbrahim (1986). **Tarihi kaynaklar açısından Türk spor kültürü**, Yayınlanmış Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

<http://www.mongolia-web.com/content/view/1247/213/> (Erişim Tarihi: 03.08.2017).

<http://wysinger.homestead.com/nubiansport.html> (Erişim Tarihi: 03.08.2016).

<http://www.fscclub.com/vidy/ssireum-e.shtml> (Erişim Tarihi: 03.08.2017).

<https://www.sportskeeda.com/general-sports/8314> (Erişim Tarihi: 03.08.2017).

http://www1.chinaculture.org/08olympics/2008-07/07/content_135484.htm

<http://www.fscclub.com/vidy/small-bashkir-e.shtml>: Erişim Tarihi; 29.12.2017.

<http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml>: Erişim Tarihi; 29.12.2017.

<http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml>: Erişim Tarihi; 29.12.2017.